

QAYĞIKEŞLİK ONUN STİXİYASI İDİ...

(QAYĞIKEŞ MƏLƏKLƏ SÖHBƏT)

Əzizim Nailə!

Xatirəni xatirələrə dönmüslər üçün yazırlar. Mən isə səninlə sadəcə söhbət etmək istəyirəm, ürəkdən, üz-üzə, göz-gözə!

Yadımdadır?.. Bəlkə də sən unutmusan, amma mənim bugünkü kimi yadımdadır. Sənin bizim ailəmizə, kəndimizə ilk gəlişin mənim gözlərimin qabağındadır. İndi mənim üçün çoxdan tarixə dönmüş, xatirələrə çevrilmiş, tez-tez yuxuma girən, yaddaşımın, hafizəmdən heç vaxt silinməyəcək o müqəddəs ocağımıza sənin ilk gəlişin mənim yadımdadır.

Evimizin 2-ci mərtəbəsində şüşəbənd deyilən hissədə oturmuşdun. Mənim onda 8 yaşım var idi, mən də dəcəl bir uşaq kimi tez-tez qapını açıb baxırdım ki, görəsən, Bakıdan gələn bu xanım kimdir. Görünür, mən artıq o zaman öz uşaq qəlbimlə hiss etmişdim ki, mənim gələcək həyatımın formalaşmasında sənin, Bakıdan gələn bu xanımın böyük rolu olacaqdı.

1972-ci ildə ailəmizin başına gələn böyük

fəlakətdən sonra (həmin ildə atam gözələnildən dünyasını dəyişdi) ailədə qalan kiçikyaşlı uşaqların, o cümlədən mənim də daha çox qayğıya, sevgiyə, qəfqətə ehtiyacımız olan bir dövr başladı və o dövrdə bu missiya mənimlə (biz qardaşlar anamıza məna deyər müraciət edirik) birlikdə sənin üzərinə düşdü. O illərdə hər yay ayları biz dağa-yaylağa gedirdik və bizim bütün zəhmətimizi sən çəkirdin. Əlbəttə, bu şeyləri unutmaq mümkün deyil.

Orta məktəbi bitirib Bakıya gəldim. Tələbəlik həyatım başladı və yenə mənim həyatımda sən oldun. Mən o 5 ili sənin ailədə, sizinlə bir yerdə sizin bir ailə üzvünüz kimi yaşadım. Mən o illərdə sizdən çox şey öyrəndim və bütün həyatımı, demək olar ki, Hamletdən, səndən öyrənərək planlaşdırdım. O illərdə sənin mənə nə qədər böyük zəhmət çəkdiyini mən artıq sonralar, ailə qurandan sonra, qardaşım uşaqları tələbə olarkən bizdə qaldığı dövrdə daha yaxşı anladım.

Bir dəfə ömür yoldaşım mənə dedi ki, sən niyə mənə həmişə Nailə ilə aparırsan, o biri qardaşların ilə az-az gedirik? Mən dedim ki, mən səni ona görə Nailə ilə tez-tez aparıram ki, sən Nailədən öyrənəsən ailə dəyərləri nədir, ailədə münasibətlər necə qurulmalıdır. Mən istəyirəm ki, Nailə necə hər səhər Hamleti işə yola salır sən də mənə eləcə yola salasan, mən istəyirəm ki, Nailə necə hər axşam işdən gələndə Hamleti qapının ağzında, çantasını əlindən alıb qarşılaysın, sən də mənə eləcə qarşılaysan. Və həmişə deyirdim ki, Nailə çox gözəl yeməklər bişirir, mən istəyirəm ki, sən o yeməkbişirmələri də Nailədən öyrənəsən. Mənə elə gəlir ki, mənim ömür yoldaşım bu dediklərimin əksəriyyətini səndən öyrənə bildi və bu mənada bizim bu gün bir-birimizi belə başa düşməyimiz, bir-birimizi sevməyimiz və bir-birimizə sayğı-hörmətlə yanaşmağımızda da, heç şübhəsiz, sənə çox böyük əməyin var.

Aradan təxminən yarım əsrlik bir dövr keçməsinə baxmayaraq, mən həmişə sənə qayğını hiss etmişəm, sən əvvəllər bir böyük bacı kimi, sonralar bir ana kimi, bir az obrazlı gəkində desək, qayğıkeş bir mələk kimi, daima bu illər ərzində mənə qanadının altına alıbsan.

Biri dünyasını dəyişəndən sonra onu xatırlayan insanlar "indi istəməsin", "indi gəlməsin", "indi sevməsin" kimi ifadələr işlədirlər. Onlara fikir vermə əzizim, Nailə! Mənə "səni öz oğlum kimi sevirəm" deyirdin, elə də sevməyə davam et, çünki mən səni ömrümün sonuna qədər ən doğma insanlarımdan biri kimi sevməyə davam edəcəm! Sənin ağ mərmərdən hörülmüş bu soyuq məzar evin indi mənim üçün ən isti ocaq kimidir. Hər dəfə siza-bağa gələndə özümdən asılı olmayaraq, mütləq sənə bu balaca, doğma, isti ocağına baş çəkirəm.

Bilirsən, Nailə, burda özümə bir yer də gözləndirə bilməmişəm – sənə yaxın olmaq üçün! Sənə arxa olmaq üçün! Axı sən həmişə deyirdin ki, mən sizə, siz qardaşlara güvənirəm, siz mənim daşım, arxamsınız!

Yadımdadır? Mənim bizdə olanda Hamletlə birlikdə yanına gəlmişdiniz. Səhv etmərəmsə, 2017-ci ilin qış ayı idi. Sənin o söhbətimizdə mənə dedi ki, sənə qayğını fikri heç unuda bilmirəm. Sənin sözlərini olduğu kimi yadıma salmağa çalışıram: "Biz Hamletlə təzə tanış olmuşduq. Mən o zaman bilmirdim ki, Hamlet sən böyüdübsən. Bir dəfə Hamlet dedi ki, mənim öz anam var, amma biz onurla ayrı yaşayırıq, mənə mənim böyüdü. O, mənə çox yaxşı baxıb, bütün zəhmətimi o çə-

kib, mən də onu anam olaraq qəbul etmişəm, sevmişəm. Bunu sən də belə qəbul etməlisən, sən də onu sevməlisən, öz anan kimi. Bax, həmin vaxtdan Hamletin bu sözləri mənim qulağımda sırğa olub, mən o sözləri heç unutmamışam. Hamletin o sözü mənə çox təsir elədi və həyatım boyu mən o sözü yadımdan çıxartmadım”.

Əzizim, Nailə! Amma tale elə gətirdi ki, sən də mamamın çətin günlərində ona dayaq oldun, biz qardaşların zəhmətini ən çox çəkən sən oldun.

Bəzən səndən incidiyim vaxtlar (daha doğrusu anlar) da olub. Amma həmişə belə vaxtlarda dərhal bir epizod gözlərimin qabağına gəlib və elə həmin o an da hər şeyi unutmamışam.

Yadımdadır? Yox, yəqin ki, yadımda deyil, çünki o sözləri sən o qədər təbii, o qədər adi bir fikir kimi demişdin ki, sənün üçün onu xüsusi yadda saxlamağa nə lüzum var ki?! Amma mənim üçün o an unudulmazdır! 1981-ci ilin yay ayları idi. Tələbə idim, 3-cü kursda oxuyurdum. Mərziyə mamam (biz tərəflərdə atanın bacısına, yəni bi-biyə, əsasən, mama deyə müraciət edirlər) bizə gəlmişdi, bizim Əhmədliyəki evimizə. Oturub ordan-burdan söhbət edirdik. Birdən Mərziyə mamam “Allah da sənə bir oğul vermədi ki...” deyə bir az şikayətləndi. O vaxt sənün “mənim oğlum var, özü də bax burda oturub, görürsən, yanımdan əl çəkmir” deyərək, məni sinənə çəkib başımdan öpdüyün o anı heç vaxt unutmamışam.

Tələbəlik illərimdə sənünlə bağlı heç vaxt unutmayaçağım daha bir hadisə! Qış soyuq keçir, tez-tez qar yağır. Mən soyuq olmasına baxmayaraq başıma papaq qoymağı qəti sevmirdim. Amma sən israrla Hamletin bir papağını mənə verdin ki, başıma qoyum. Mən hər səhər evdən çıxanda papağı başıma qoyub çıxırdım. Bizim yaşadığımız blokun 2-ci mərtəbəsində qohumumuz və ailə dostumuz Elmixangil yaşayırdı. Mən Elmixangilə düşüb papağı onlarda saxlayır, universitetdən qayıdanda isə papağı götürüb, papaq başımda evə gəlirdim. Bir neçə gün keçmişdi. Elmixangilə döndüm ki, papağımı götürürəm. Gülnarə (Elmixanın həyat yoldaşı) dedi ki, Nailə gəlib papağı apardı. Mən heç nə demədim və evə qalxdım. Maraqlıdır ki, sən də bu haqda nə mənə, nə də Hamletə heç nə demədin, sanki mən heç bir qəbahət işlətməmişdim. Səhəri gün dərsə gedərkən, sakitcə papağı gətirib öz əllərinlə başıma qoydun (məhkəm-məhkəm başıma taxdın) və “bir də bu papağı heç vaxt başımdan çıxartma” dedin. Bu məsələni necə bildiyini soruşdum. Cavabın: “Eşikdə yağış yağmasına baxmayaraq, sən evə gələndə papağın qupquru olurdu. Şübhələndim,

sən gedəndən sonra mətbəxdəki pəncərədən baxıb gördüm ki, başında papaq yoxdur. O dəqiqə hər şeyi anladım, gedib papağı götürdüm.” Əzizim, Nailə! Bu hərəkət əsl qayğıkeş bir ananın hərəkəti idi. Bundan sonra məcbur olub, həmişə papağı başıma qoyurdum. Tələbəlik illərimdə sənün diqqətin üzərindən, verdiyin xərclik cibimdən əksik olmurdu. Səni özümə o qədər doğma bilirdim ki (bu güvəni və cürəti mənə sən özün vermişdin), xərclik lazım olanda Hamletdən yox, səndən istəyirdim. Tələbə vaxtı isə, özün bilirsən, belə xərcliklər tez-tez lazım olurdu. Bunun nəticəsi idi ki, mən qrupumuzda ən yaxşı geyinən, ən “zəngin” tələbələrdən biri idim.

Həmin illərimdə mənim hər cür zəhmətimi çəkməklə yanaşı, sən məni çox real bir hadisədən qurtardın, daha doğrusu, real bir ölümdən xilas etdin. Sən olmasaydın, şübhəsiz ki, mən həyatda yox idim və çoxdan xatirələrə dönmüşdüm.

1984-cü il idi. Sevdiyim qızdan ayrılmışdım. Mənim üçün həyat sanki dayanmışdı. Nə edəcəyimi, necə yaşayacağımı, nə üçün yaşayacağımı bilmirdim. Gecə saat 3-ə yaxınlaşırdı. Qonaq otağından balkona çıxdım. Sanki evdəkilərin hamısını unutmışdım, hissələrimə hakim ola bilməyib hönkürtü ilə ağladım. Balkonun yarımçıq divarına qalxıb, gözlərimi yumdum. Bu an kimsə məni qolumdan yapışb aşağı çəkdi. Bu sən idin. Sən: “neyləyirsən? Sakit ol, sakit ol, mənim balam, – deyib, məni sinənə basıb qucaqladı, başımı sıgalladı. O andan düz 37 il keçib. Amma heç unutmamışam, heç vaxt da unutmayacam, daha doğrusu, unuda bilməyəcəm.

Əzizim, Nailə! Artıq neçə müddətdir ki, sənsizlik. Sənsizliyi yenməyin yeganə yolu sənli günlərimizi yada salmaqdan, xatırlamaqdan keçir. Mayın 27-də Universitetdə elmi şuranın sənün xatirəyə həsr edilmiş genişləndirilmiş iclası keçirildi. Məhəmməd müəllim, Elza xanım, Dilbər xanım və Ələvsət müəllim sənünlə bağlı səmimi xatirələrini danışdılar, bütün xəzərlilər sənli günlərimizi yada salıb kövrəldik. Bu iclasdan əvvəl İradə xanım məni də çıxışçılar siyahısına yazmışdı. Mən “Nailə haqqında xatirə danışmağa mənəvi hazır deyiləm” deyib boyun qaçırdım. Danışa bilməyəcəyimi, o qədər adamın qarşısında hissələrimə hakim kəsilməyəcəyimi, göz yaşlarımı qoruya bilməyəcəyimi bildiyim üçün danışmaq istəmədim.

İndi ziyarətinə gəlmişəm. Burda göz yaşlarıma hakim ola bilməməkdən qətiyyənlə qorxmuram.

Əksinə, elə rahatlaşırıram ki!

Yadımdadır? Bir dəfə Həzi Aslanovdakı evdə yaşayanda məni çağırtdırdın. O vaxt nəyə görə Hamletdən bir balaca incimışdın. Dərdini bir az mənə danışdın. Göz yaşlarını saxlaya bilməyib ağladın. Mən də sənə qoşuldum, mənim də gözlərim yaşardı. Boynumu qucaqladın: "Səni də qəmləndirdim, sənə ağlamaq yaraşmur" dedin. Sonra bir az yenə dərdləşdik. Bir az kefin yerinə gəlmişdi. Birdən dilləndin: "Ona nə qədər hirsənsəm də, küstülü qala bilmirəm. Dünən səhər işə gedəndə məndən bir yaylıq istədi. Üz vermədim, "odur, cibindədir, get götür", dedim. O da özünəməxsus uşaq sadələvhlüyü ilə, "bəs cibim hardadır?" - dedi. Özümü saxlaya bilməyib güldüm, qalxıb ona yaylıq verdim, bax beləcə özüm də bilmədən barışdıq. Bu kişi mənsiz neyləyər?" Mən də "o kişi heç vaxt sənəz olmayacaq" dedim və söhbətimizi tamamladıq. Amma səhv etmişəm, Nailə! İndi yalnız "o kişi" deyil, biz də sənəz qaldıq. İndi o sualın cavabına elə ehtiyacım var ki, Nailə!

Yadımdadır? Son günlərdə xəstəxanada olanda yanına gəlmişdim. Bir az söhbət etdik. Birdən "sən balaca vaxtı bir şeir oxuyurdun e, Cütçü, heç qulaqlarımdan getmir" dedin (sənin bu şeiri tez-tez yada saldığını mənə Hamlet də demişdi). Mən də ayrılanda "tezliklə ayağa qalx, evə gəl, mənim sənə oxuyacağım və göstərəcəyim şeylər var" dedim (bizim kəndimizdə qonşuluğumuzda yaşayan bir kişinin maraqlı yerışı vardı. Yeriyəndə bir az qabağa əyilir, əllərini sürətlə hərəkət etdirərək yeriyirdi. Mən də uşaqlığımda o kişinin yerişini parodiya edirdim. Bu, Nailənin çox xoşuna gəlirdi və indi də hərdənbir mənə "bir Haqverdi kimi yeri görürüm" deyirdi). Əzizim Nailə, sənə evdə oxuya bilmədiyim o "Cütçü" şeirini indi, burda – məzarının başında göz yaşları içində oxumaq istəyirəm:

*Çıxdı günəş, doldu cəhan nur ilə,
Cütçü sürür tarlada cilt şur ilə.*

*Atlar, öküzlər kotana güc verir,
Gah yürüyür, gah yuxılır, gah durur.*

*Cütçü batıb qan-tərə, yer şumlayır,
Şumladığı tarlasını tumlayır.*

*Olsa da artıq nə qədər zəhməti –
İşləməyə var o qədər qeyrəti.*

*Çünki bilir rahat əziyyətdədir,
Şad yaşamaq sayda, qeyrətdədir.*

*İndi ağarçı ona zəhmət olar,
Qışda ayali, özü rahat bular:*

*Cəm edəcək tarlasının hasilin,
Bəsləyəcək ailəsin, həm elin.*

Xoşuna gəldimi? Bilirəm ki, bəyəndin, şeiri dinlədikcə qəlbindən gələn təbəssümlərini hiss edirəm.

İyunun 6-da axşamüstü sizə getmişdim. Hamlet Şamaxıdan qayıtmışdı. "Oralar necədir, Şamaxıda nə var, nə yox?" sözlərimə verdiyi cavab bütün ruhumu silkələdi, içimdə sanki bir ildırım çaxdı: "Şamaxıda otələ yerləşdik. Paltarlarımı şkafa qoyandan sonra özümdən asılı olmayaraq, telefonu götürüb Nailənin nömrəsini yığdım. Axı həmişə bir yerə gedəndə, məkana yetişdikdən sonra ona zəng edib, rahat gəlib yerləşdiyimi xəbər verirdim". Birçə himə bənd idi ki, "sənə həsrət yağış kimi, leysan kimi" yağsın. Bu sözləri və dolmuş gözləri içimi elə göynətədi ki, ona əziyyət verməkdən qorxmasaydım, elə ordaca hönkür-hönkür ağlayardım. Hamlet çox dəyişib, Nailə! "Dörd yanında dolanan pərvanəsi yox olmuş şam kimi incəlib", "heç ürəkdən gülümür!"

Bu gün başdaşını qoydular. Həyatda çox eşitmişik ki, hər şey canlıdır. Amma bir soyuq məzar evinin də bu qədər canlı ola biləcəyini heç düşünməmişdim, bu soyuq ağ mermərdən tikilmiş balaca evin bu qədər isti, bu qədər doğma bir ocağa çevrilə biləcəyini ağıma belə gətirməmişdim. Əks halda, bu baş daşından boylanmış daş şəklində bu qədər canlı təbəssümünü necə izah edəsən ki?

Eeeh, deyəsən, səni də yordum, daha gedim. Hava da qaralır. Bürküdür, istidir. Elə üşüyürəm ki...

"Evə gəldim, can pərişan". Yazımı tamamlamaq istədim, amma heç cür qələmimi kökləyə bilmədim. Sabahı gün ömür yoldaşımın xahişi ilə onu da götürüb, yenidən məzarını ziyarətə gəldik. Bir az söhbət etdikdən sonra ayrıldıq.

Dönüb geriye baxdım. Yenə gülümsəyirdin...

Əzizim, Nailə! Sən mənim qəlbimdə daima o təbəssümünlə qalacaqsan, qəlbindən gələn bənzərsiz təbəssümünlə!!!

İsaxan